

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta ta' l-4 ta' Gunju, 2004

Citazzjoni Numru. 752/1999/1

**Rita Seguna bħala mandatorja speċjali ta' Charles
Seguna**

Versus

***Loren Rita Abela; u b'dikriet ta' l-4 ta' Ġunju 1999 l-
Avukat Dottor Stephen Thake intervjena fil-kawża in
statu et terminis bhala segretarju u għan-nom ta'
John Neal f'ismu propju u in rappreżentanza tad-ditta
estera assikuratriċi Ensign Motor Policies at Lloyds; u
b'dikriet tat-30 ta' Ottubru 2001 issejjaħ fil-kawża
Patrick Abela***

Din il-kawża hija dwar inċident tat-triq li fih korra l-attur. L-ċitazzjoni tgħid illi fl-14 ta' Lulju 1994, għall-ħabta tal-11.30 p.m., fil-Coast Road, limiti tas-Saliba, il-konvenuta, li kienet qiegħda ssuq Morris 1000 bin-numru C-9840 sejra lejn Saint Andrews, kisret ħesrem lejn il-lemin u

b'hekk għalqet it-triq tal-*motor cycle* tal-marka *Kawasaki* bin-numru Q-7343 misjuq mill-konvenut (*recte*: mill-attur) u ħabtet miegħu. Bil-ħabta saret ħafna ħsara lill-*motor cycle*, tant li gie *beyond economical repair*, u l-attur ġarrab feriti gravi u debilitazzjoni permanenti fuq il-persuna tiegħu, u minhabba f'hekk l-attur ġarrab u sejjer jibqa' jgarrab danni kbar.

Billi qiegħed iġħid illi l-inċident seħħ bi ħtija tal-konvenuta, l-attur fetaħ din il-kawża u qiegħed jitlob illi l-qorti:

1. Tgħid illi l-inċident seħħ bi ħtija tal-konvenuta;
2. Tgħid illi l-konvenuta għandha twieġeb għad-danni li ġarrab u li qiegħed iġarrab l-attur bħala riżultat ta' l-inċident;
3. Tillikwida d-danni; u
4. Tikkundanna lill-konvenuta tħallas id-danni hekk likwidati, flimkien ma' l-imgħax u l-ispejjeż, fosthom dawk l-ittri uffiċjali tas-26 ta' Frar 1996 u t-30 ta' Diċembru 1997, u ta' l-ittra uffiċjali lill-assikuratur tal-konvenuta ipprezentata flimkien maċ-ċitazzjoni.

Il-konvenuta ressqet dawn l-eċċezzjonijiet¹:

1. It-talbiet ta' l-attur "jistgħu jkunu" milquta bil-preskrizzjoni ta' sentejn, iżda trid issir verifika tan-notifika ta' l-ittri uffiċjali;
2. Rita Seguna (li fetħet il-kawża f'isem l-attur) trid tagħmel prova tal-mandat tagħha għax ma giet esebita ebda prokura; u
3. "Loren-Rita Abela ma kinitx responsabbli għad-danni ikkaġunati", u f'kull każ "jista' jkun hemm allegazzjoni ta' debilitazzjoni permanenti illi hija assolutament inveritiera". B'rikors tat-3 ta' Ġunju 1999² is-soċjeta' *Laferla Insurance Agency Limited* talbet illi titħalla tidhol fil-kawża f'isem John Neal u f'isem id-ditta assikuratriċi *Ensign Motor Policies at Lloyds*. It-talba ntlaggħet b'dikriet ta' l-4 ta' Ġunju 1999, u *Laferla Insurance Agency Limited nomine* ressqet l-eċċezzjoni³ illi l-vettura li kienet misjuqa mill-konvenut (*sic*) ma kinitx koperta minn polza ta' assikurazzjoni maħruġa mir-rappreżentanti tagħha, u

---

¹ *Foll. 30.*

² *Fol. 18*

³ *Fol. 21*

għalhekk dawn ma humiex marbuta li jagħmlu tajjeb għad-danni lil terzi.

Mir-rapport tal-pulizija⁴ jidher illi s-sewwieqa tal-vettura li laqtet il-mutur ta' l-attur kienet il-konvenuta Loren Rita Abela; il-pulizija saret taf dan mingħand Loren Rita Abela stess u mingħand żewġha Patrick Abela, li kien riekeb magħha. Meta xehdu kemm Loren Rita Abela⁵ kif ukoll Patrick Abela⁶ qalu illi Loren Rita Abela kienet qiegħda ssuq.

Loren Rita Abela ġiet kontro-eżaminata fis-seduta tas-26 t'Ottubru 2001 u, wara li kienet magħfusa bil-mistoqsijiet, fl-añhar stqarret illi mhux hi kienet qiegħda ssuq iżda żewġha Patrick⁷.

Wara li sar jaf illi s-sewwieq kien Patrick Abela, l-attur fit-30 t'Ottubru 2001 talab illi Patrick Abela jissejjaħ fil-kawża. Il-qorti, b'dikriet mogħti dakinhar stess, wara li qieset illi kien minħabba qerq tal-konvenuta u ta' l-istess Patrick Abela illi l-kawża inizjalment saret kontra l-konvenuta biss, u illi min iqarraq ma għandux jithalla jieħu beneficiċċju mill-qerq tiegħu stess, laqgħet it-talba u ordnat illi Patrick Abela jissejjaħ fil-kawża⁸. Patrick Abela ressaq dawn l-eċċezzjonijiet:

1. l-azzjoni ta' l-attur kontra tiegħu waqgħhet bi preskrizzjoni ta' sentejn taħt l-art. 2153 tal-Kodiċi Ċivili, u waqgħet ukoll bi preskrizzjoni ta' ħames snin taħt l-art. 2154(1) tal-kodiċi Ċivili kull azzjoni penali minħabba s-sewqan tiegħu jew għal kull raġuni oħra; u

2. fil-meritu, l-incident seħħ bi ħtija ta' l-attur Charles Seguna.

Qabel ma nidħlu fil-meritu ta' l-azzjoni, inqisu l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni mressqa mill-imsejjaħ fil-kawża.

L-istitut tal-preskrizzjoni estintiva huwa maħsub biex jippenalizza lill-kreditur li huwa traskurat fil-ħarsien tal-jeddijiet tiegħu u li jgħalli sospiżi u pendentijiet għal żmien twil

⁴ Foll.185 et seq.

⁵ Ara x-xhieda ta' Loren Rita Abela fis-seduta tal-11 t'Ottubru 2001, foll. 101 et seqq.

⁶ Ara x-xhieda ta' Patrick Abela fis-seduta tal-11 t'Ottubru 2001, foll. 113 et seqq.

⁷ Fol. 285.

⁸ Foll. 286 et seq.

wisq ir-relazzjonijiet legali – *vigilantibus non dormientibus iura subveniunt*; hija meħtieġa wkoll għax mingħajrha debitur li jkun ħallas ikollu jzomm ir-riċevuti kollha għal dejjem ta' kull ħlas li qatt għamel hu u l-awturi tiegħu; il-preskrizzjoni estintiva iżda ma hijiex maħsuba biex tħares l-interessi ta' min, bil-qerq u bil-gideb, ifittex li jaħrab mir-responsabbiltajiet tiegħu. Għalhekk, il-preskrizzjoni ma tgħaddix kontra dak il-kreditur li, minħabba l-qerq tad-debitur tiegħu, ma jistax imexxi kontrieb: *contra non valentem agere non currit præsriptio*.

Dan jidher ċar ukoll mill-art. 1223(1) tal-Kodiċi Ċivili li jgħid illi ż-żmien tal-preskrizzjoni ta' l-azzjoni għar-rexissjoni ta' kuntratt minħabba għemil doluż jibda jgħodd biss minn dakinhar li jinkixef il-qerq. Il-ligi ma tridix li min iqarraq jieħu vantaġġ mill-qerq tiegħu u, fil-każ ta' l-imsejjaħ fil-kawża, li b'qerq u bn'gideb ħeba l-identita' tiegħu, il-preskrizzjoni ma setgħetx tibda tgħaddi favur tiegħu ħlief minn dakinhar meta nkixef il-qerq u sar magħruf li s-sewwieq kien hu u mhux martu.

Il-qerq inkixef waqt is-seduta tas-26 t'Ottubru 2001, u n-notifika saret fil-5 ta' Diċembru 2001, anqas minn sentejn wara.

L-eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni mressqa mill-imsejjaħ fil-kawża huma għalhekk miċħuda.

Ma hux meħtieġ li nqisu wkoll l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni mressqa mill-konvenuta, issa li nafu illi ma kinitx din li għamlet l-att kolpuż. Tibqa' interessata fil-kawża, u ma hux il-każ li tinħeles mill-ħarsien tal-ġudizzju, għax għaddanni twieġeb il-komunjoni ta' l-akkwisti taħt l-art. 1327 (f) tal-Kodiċi Ċivili iżda, ladarba l-awtur ta' l-att li wassal għal din il-kawża (bla ħsara, għalissa, għall-kwistjoni, li nqisuha aktar 'il quddiem, jekk il-ħrija kinitx ta' żewġha jew ta' l-attur) kien żewġha, is-sospensjoni tal-preskrizzjoni kontra dan hija biżżejjed biex tkun sospiża wkoll kontra l-komunjoni.

Ngħaddu issa biex inqisu l-meritu ta' l-incident.

L-attur xehed illi kien qiegħed isuq il-mutur tiegħu fit-triq tas-Salini, sejjer minn Buġibba lejn San Ġiljan. Hekk kif wasal quddiem il-*Coastline Hotel*, ħarġet mill-ġenb tat-triq fuq ix-xellug tiegħu, fejn hemm *parking bay*, il-vettura li illum nafu li kienet misjuqa mill-imsejjaħ fil-kawża u qasmet

quddiemu. Hekk kif ġiet quddiem l-attur dan fittex li jilwi biex ma jibqax diehel fiha, iżda l-vettura l-oħra ma kinitx ħallietlu ħin jew spazju biżżejjed u l-attur baqa' diehel gorrota ta' quddiem tal-karrozza. Bid-daqqa l-attur intefa' ma' l-art u korra sew. Kemm il-mutur kif ukoll il-karrozza spicċaw fin-naħa l-oħra tat-triq, *i.e.* fil-karregġjata li tiegħu lejn Bugibba.

Il-konvenuta u l-imsejjaħ fil-kawża irrakkontaw verżjoni oħra. Il-konvenuta qalet li kienu sejr in mis-Salini lejn tas-Sliema meta semgħu mutur ġej minn warajhom. Billi huma kienu lejn in-nofs tat-triq, b'wisa' sew lejn ix-xellug tagħhom, stennew illi l-mutur sejjer jaqbiżhom mix-xellug. Għalhekk ġibdu aktar lejn il-lemin iżda l-mutur dak il-ħin kien ukoll qiegħed joħrog lejn il-lemin biex jaqbiżhom minn hemm; għalhekk ġara li sabhom quddiemu u baqa' diehel fihom.

Din il-verżjoni ma tagħmilx wisq sens, għax jekk il-karrozza kienet ga' lejn in-nofs tat-triq u s-sewwieq ħaseb illi l-mutur kien se iġġaddi mix-xellug, is-sewwieq tal-karrozza ma kellux għalfejn jagħmel liwja hekk drastika li tefgħet il-karrozza fuq in-naħa l-oħra tat-triq.

L-imsejjaħ fil-kawża – is-sewwieq – qal illi lill-mutur ta' l-attur kien rah ġej minn warajhom u fuq in-naħa l-oħra tat-triq, *i.e. wrong side*. F'xi ħin il-mutur kiser lejn ix-xellug, lejhom, bħallikieku biex jevita li jaħbat ma' xi karrozza oħra ġejja mid-direzzjoni opposta. Għalhekk, biex ma jaħbatx mal-mutur, kiser lejha.

Din il-verżjoni wkoll ma tagħmilx sens, għax jekk l-imsejjaħ fil-kawża ra l-mutur ġej lejha, kien jikser lejn in-naħa l-oħra, u mhux jikser aktar lejha, biex jevitah.

Il-verita' hi li l-konvenuti gidbu mhux biss dwar min minnhom kien qiegħed isuq iżda wkoll gidbu u baqgħu jgidbu dwar kif seħħ l-incident.

Il-konvenuta u l-imsejjaħ fil-kawża u x-xhud tagħhom Kenneth Abela wkoll gidbu meta qalus x'sar mill-għarusa ta' Kenneth li kienet magħhom. Il-konvenuta qalet li l-għarusa ta' Kenneth telqet qabel għax marret b'tal-linja⁹, iżda Kenneth qali li kienet riekba fuq wara, ħdejh, u kienu sejr in iwassluha r-Rabat¹⁰. Li ġara hu li x'aktarx beżgħu illi

⁹ Fol. 108 u fol. 256.

¹⁰ Fol. 130.

tikxifhom fil-gidba dwar min minnhom kien qed isuq u ma ridux li tingieb biex tixhed: għalhekk qalu li ma kinitx riekba magħhom, imma Kenneth Abela kixifhom!

Quddiem dawn il-flazitajiet kollha tal-konvenuta u ta' l-imsejjaħ fil-kawża, il-qorti ma tarax kif tista' temmen xi ħaġa minn dak li jgħidu. Għalhekk il-qorti temmen illi l-incident seħħ kif qal l-attur: illi l-imsejjaħ fil-kawża ħareġ mill-*parking bay* u daħal fit-triq bla ma qabel ra setax jagħmel hekk bla ma jfixkel traffiku li, għax ġa' kien fit-triq, kellu precedenza. Din il-manuvra bla għaqaq ġibitu quddiem l-attur li ma kellux ħin u spazju biżżejjed biex jevita l-ħabta. Il-ħtija għalhekk hija kollha ta' l-imsejjaħ fil-kawża.

Bħala *damnum emergens* l-attur qiegħed jitlob elf, tliet mija u tmenin lira (Lm1,380), kif jidher mill-prospett minnu esebit¹¹. Billi din is-somma tirriżulta mir-riċevuti u xhieda oġra prodotta mill-attur, il-qorti toqgħod fuqha u tillikwida d-*damnum emergens* fis-somma ta' elf, tliet mija u tmenin lira (Lm1,380).

Għall-għanjiet ta' likwidazzjoni ta' *lucrum cessans*, il-qorti b'dikriet tat-3 t'Ottubru 2000¹² ħatret lit-Tabib Eddie Aguis bħala espert mediku biex igħid l-attur ġarrabx debilita' permanenti. L-espert irrelata fil-5 ta' Diċembru 2002¹³ u sab illi l-attur ġarrab debilita' permanenti ta' wieħed u għoxrin punt ħamsa fil-mija (21.5%). Fl-aħħar tar-rapport tiegħu l-espert qal illihemm fatturi oħra, bħad-dannu psikologiku, li wkoll inaqqsu l-kapaċita' ta' l-attur li jisfrutta bis-sħiħ il-potenzjal tiegħu għal xogħol li jħalli qligħ, hija tal-fehma illi l-attur ibati minn debilita' permanenti ta' tlieta u għoxrin fil-mija (23%).

L-attur kellu tlieta u għoxrin (23) sena meta korra; kien għadu jibda l-ħajja tax-xogħol u għalhekk *multiplier* xieraq ikun ta' tletin (30) sena.

Meta seħħ l-incident l-attur kellu dñul medju mix-xogħol ta' bejn wieħed u ieħor sitt elef u ħames mitt lira (Lm6,500) fis-sena¹⁴. Meta tqia illi kien għadu jibda l-ħajja tax-xogħol u għalhekk kellu potenzjal illi jtejjeb il-pożizzjoni tiegħu, u

---

¹¹ Fol. 157

¹² Fol. 35

¹³ Foll. 295 et seqq.

¹⁴ Fol. 144.

meta tqis ukoll illi trid tagħmel tajjeb għaż-żjidiet li x'aktarx jingħataw matul it-tletin (30) sena tal-*multiplier*, il-qorti sejra timxi fuq dħul medju ta' tmint elef u ħames mitt lira (Lm8,500) fis-sena.

Tmint elef u ħames mitt lira (Lm8,500) fis-sena għal tletin (30) sena jiġu mitejn u ħamsa u ħamsin elf lira (LM255,000). Id-debilta' ta' l-attur hija ta' tlieta u għoxrin fil-mija (23%) u għalhekk il-*lucrum cessans* jiġi tmienja u ħamsin elf, sitt mija u ħamsin lira (Lm58,650). Trid tqis ukoll illi l-attur sejjer jieħu bil-quddiem id-dħul ta' tletin (30) sena li, iżda, ġa' għaddew għaxar (10) snin minnhom; għalhekk għandu jsir tnaqqis ta' sebgħa fil-mija (7%), b'dan illi l-imgħax jibda jgħaddi millum. Il-*lucrum cessans* li għalih għandu jagħmel tajjeb l-imsejjaħ fil-kawża għalhekk jiġi erbgħa u ħamsin elf, ħames mija u erbgħa u erbgħin lira u ħamsin ċenteżmu (Lm54,544.50)

Damnum emergens u *lucrum cessans* b'kollox jiġu ħamsa u ħamsin elf, disa' mija u erbgħa u għoxrin lira u ħamsin ċenteżmu (Lm55,924.50).

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi, wara li tiċhad l-eżzezzjonijiet ta' preskrizzjoni, tgħid illil-ħtija kienet kollha ta' l-imsejjaħ fil-kawża u għalhekk dan għandu jagħmel tajjeb, mill-beni tiegħu u tal-komunjoni ta' l-akkwisti bejnu u bejn martu l-konvenuta, għad-danni li ġarrab l-attur; tillikwida d-danni fis-somma ta' ħamsa u ħamsin elf, disa' mija u erbgħa u għoxrin lira u ħamsin ċenteżmu (Lm55,924.50) u tikkundanna lill-imsejjaħ fil-kawża jħallas lill-attur ħamsa u ħamsin elf, disa' mija u erbgħa u għoxrin lira u ħamsin ċenteżmu (Lm55,924.50) flimkien ma' l-ispejjeż kollha tal-kawża.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----